

transect: archeologie, erfgoed, ruimte

Transect-rapport 713

Uden, Morgenweg 45

Gemeente Uden (Noord-Brabant)

Inventariserend Veldonderzoek
door middel van Proefsleuven

Auteur	Drs. A. Hakvoort
Versie	Conceptversie 1.0
Projectcode	15030010
Datum	14-07-2015
Opdrachtgever	AGEL Adviseurs t.a.v. de heer M. van der Wielen Postbus 4156 4900 CD Oosterhout
Uitvoerder	Transect Australiëlaan 5a 3526 AB Utrecht 2683063100
Onderzoeksmelding	
Bevoegde overheid	Gemeente Uden
Deskundige namens overheid	Monumentenhuis Brabant b.v. Mw. A. Visser Regio-archeoloog
Beheer documentatie	Transect, Utrecht

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven (Senior KNA archeoloog)	17-07-2015	

ISSN: 2211-7067

© Transect, Utrecht

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van AGEL adviseurs heeft Transect in juni 2015 een Inventariserend Veldonderzoek (waarderende fase) door middel van Proefsleuven (IVO-P) uitgevoerd op het erf van Morgenweg 45 te Uden (Gemeente Uden). Aanleiding voor het onderzoek is een bestemmingsplanwijziging, die de bouw van een nieuwe woning mogelijk moet maken. In het bestaande bestemmingsplan Velmolen Oost is voor het plangebied een archeologische verwachting toegekend. Teneinde inzicht te krijgen in de mogelijke aanwezigheid van archeologische resten binnen het plangebied is een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.

Conclusies

Op basis van het proefsleuvenonderzoek kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- Het plangebied is landschappelijk gesitueerd te midden van grofzandige afzettingen in de Peelhorst in het Zuid-Nederlandse dekzandgebied. De bodemopbouw is vrijwel intact aangetroffen, met restanten van een basketpodzol.
- Binnen de grenzen van het plangebied zijn beperkt gebruikssporen aangetroffen.

Selectieadvies

Het archeologische niveau is binnen het plangebied goed bewaard gebleven, getuige de aanwezige greppel. Het beperkt aantal sporen dat is aangetroffen in combinatie met de lage waardering dat het onderzoek scoort, geeft geen reden voor een archeologisch vervoltraject. Hier hoeft geen nader veldonderzoek aan plaats te vinden. Wij adviseren dat het terrein daarom kan worden vrijgegeven voor verdere ontwikkeling met dien verstande dat de uitvoerder van de grondwerkzaamheden volgens de Monumentenwet verplicht is om eventuele vondsten te melden bij de bevoegde overheid, in deze de gemeente Uden.

Inhoud

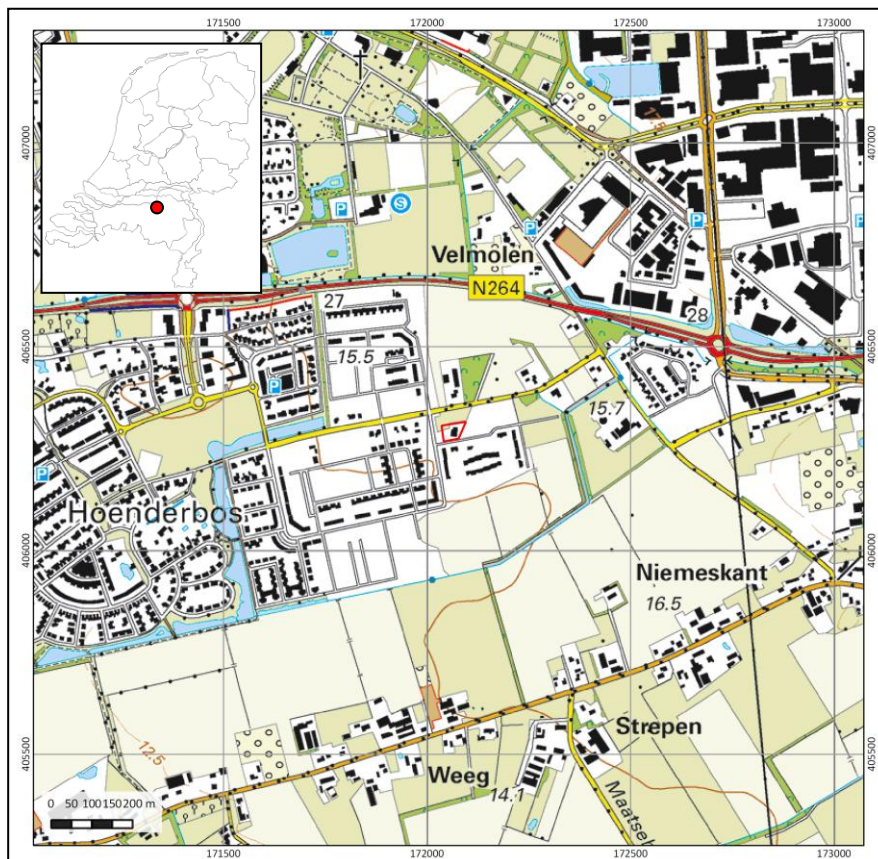
Samenvatting	
Inhoud	
1. Aanleiding.....	6
2. Resultaten vooronderzoek	7
3. Aard en doel van het archeologisch onderzoek	10
4. Resultaten veldonderzoek.....	11
5. Synthese	15
6. Beantwoording van de onderzoeksvragen.....	16
7. Conclusies, waardestelling en advies	18
Geraadpleegde bronnen	20
Bijlage 1: Allesporenkaart	21
Bijlage 2: Allesporenkaart proefsleuf 1	22
Bijlage 2: Allesporenkaart proefsleuf 2	23
Bijlage 3: Archeologische periode-indeling voor Nederland (conform ABR)	24

1. Aanleiding

Gemeente	Uden
Plaats	Uden
Toponiem	Morgenweg 45
Kaartblad	45H
Centrumcoördinaat	172.062 / 406.292

In opdracht van AGEL adviseurs heeft Transect¹ in juni 2015 een Inventariserend Veldonderzoek (waarderende fase) door middel van Proefsleuven (IVO-P) uitgevoerd op het erf van Morgenweg 45 te Uden (Gemeente Uden; zie figuur 1). Aanleiding voor het onderzoek is een bestemmingsplanwijziging, die de bouw van een nieuwe woning mogelijk moet maken. In het bestaande bestemmingsplan Velmolen Oost is voor het plangebied een archeologische verwachting toegekend. Teneinde inzicht te krijgen in de mogelijke aanwezigheid van archeologische resten binnen het plangebied is een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met het eerder opgestelde Programma van Eisen (PvE, Hakvoort 2015) en de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rood) op de Topografische Kaart 1:25.000

¹ Transect Archeologie beschikt over een opgravingsvergunning ex artikel 45 van de Monumentenwet, verleend door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

2. Resultaten vooronderzoek

Algemeen

Het plangebied heeft volgens het centraal archeologisch informatiesysteem (Archis 2) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geen archeologisch wettelijk beschermde status. Ook staat het niet opgenomen op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK).

Op zowel de gemeentelijke verwachtingskaart als de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is aan het plangebied een middelhoge tot hoge archeologische verwachting toegekend. Deze verwachtingen zijn gebaseerd op het voorkomen van relatief drogere veldpodzolgronden en de ligging van het plangebied in een relatief hooggelegen zandlandschap.

Het uitgevoerde vooronderzoek, bestaande uit een bureauonderzoek aangevuld met enkele verkennende boringen, toonde een intact bodemprofiel aan. Bovendien werden enkele archeologische indicatoren in de boringen gevonden, te weten enkele fragmenten aardewerk en een mogelijk fragment gecalcineerd bot. Hiermee bleef de hoge verwachting voor archeologische resten in het plangebied bestaan.

Uit de waardering in het bestaande bestemmingsplan, in combinatie met de resultaten van het archeologisch vooronderzoek (bureau- en booronderzoek, Nales 2015) kan geconcludeerd worden dat het plangebied een hoge verwachting heeft op archeologische resten uit de prehistorie, de Romeinse Tijd en/of de Middeleeuwen. Resten uit de periode vanaf de Late Middeleeuwen tot in de Nieuwe Tijd zijn bovendien niet uit te sluiten. Op grond van deze archeologische verwachting heeft de gemeente Uden besloten een Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven (IVO-P) uit te laten voeren.

Landschapsgenese (uit: Nales 2015)

Het plangebied ligt landschappelijk gezien in het Zuid-Nederlandse zandgebied en maakt deel uit van de Peelhorst. De Peelhorst is een tektonisch actief stijgingsgebied ten oosten van de Peelrandbreuk, dat bestaat uit een serie tot verschillende hoogten opgeheven schollen. Direct ten westen van Uden begint de Centrale Slenk. Dit is een door tektonische bewegingen ontstane laagte, waar de rivierafzettingen diep zijn weggezakt en begraven liggen onder een metersdik pakket jongere afzettingen. In het plangebied liggen grindrijke rivierafzettingen uit het Laat-Tertiair en het Pleistoceen naar verwachting relatief dicht aan het oppervlak. Deze afzettingen zijn onder invloed van voorlopers van de Maas in het gebied afgezet, waarvan de minst diep gelegen afzettingen geologisch gezien behoren tot de Formatie van Beegden (Stiboka, 1976; De Mulder e.a., 2003). Deze zijn in het midden van het Pleistoceen gevormd (Berendsen, 2005; Westerhoff en Weerts, 2003).

Vanaf het midden van het Pleistoceen hield de fluviatiele invloed in het gebied op (circa 850.000 jaar geleden). Als gevolg van een zeer koud klimaat traden toen verstuivingen van zand op, met name gedurende de koudste perioden van de laatste ijstijd, het Weichselien (circa 120.000 tot 10.000 jaar geleden). Het zand verstoof door sterke winden vanuit de drooggevalen beddingen van beken en rivieren en vanuit het drooggelegen Noordzee-bekken. Er was vanwege het barre klimaat geen vegetatie aanwezig die dergelijke verstuivingen kon voorkomen. Het zand werd als dekzand in een dunne deken op de oude rivierafzettingen van de Peelhorst afgezet in welvingen, kleine ruggen en vlakten. Grote dekzandruggen zijn er niet, aangezien op de relatief hoger gelegen Peelhorst weinig sprake was van luwte zodat het dekzand kon worden ingevangen. Het meeste dekzand werd even verder in de Centrale Slenk afgezet.

Vanaf het begin van het Holoceen (vanaf 10.000 jaar geleden) trad een drastische klimaatsverbetering op. De gemiddelde jaartemperaturen stegen en het werd vochtiger waardoor vegetatiegroei kon toenemen. Hierdoor werd de zandverstuiving aan banden gelegd en trad in de top van het dekzand bodemvorming op (podzolering). In de lagere gebiedsdelen rondom de koppen en ruggen stroomden beken en kon als gevolg van de vernatting veenvorming optreden.

Geomorfologie (uit: Nales 2015)

Volgens de geomorfologische kaart van Nederland ligt het plangebied op een plateau-achtige horst, waar oude, pleistocene rivierafzettingen direct aan het maaiveld liggen (kaartcode 4F1). Ten zuiden van het plangebied ligt een dal (kaartcode 2R2). De ligging op een plateau valt eveneens af te leiden aan de relatief hoge ligging van het maaiveld op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ten opzichte van de directe omgeving. Ten zuidwesten van het plangebied ligt het maaiveld significant lager, hetgeen vermoedelijk het gevolg is van (afwateringsdalen naar) de Centrale Slenk ten westen van de Peelrandbreuk.

Bodem en grondwater (uit: Nales 2015)

Volgens de bodemkaart zijn in het plangebied veldpodzolgronden te verwachten (bodemkaartcode Hn21).

Veldpodzolgronden zijn laag gelegen zandgronden met een humeuze tot humusrijke bovengrond, die dunner is dan 30 cm. Onder deze bovengrond bevindt zich een bruin gekleurde inspoelingslaag, die deze kleur verkregen heeft als gevolg van de inspoeling van humusstoffen (een humuspozol-B horizont). Soms bevindt zich tussen de humeuze bovengrond en de inspoelingshorizont een loodzandlaag voor (AE-horizont). Deze gronden zijn kenmerkend voor gebieden waar oorspronkelijk lage heidevelden lagen, die vrijwel allemaal ontgonnen zijn.

In het plangebied geldt een grondwatertrap VI. Dit betekent over het algemeen dat er sprake is van relatief hoge en droge gronden, waar de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (GHG) tussen 40 en 80 cm –Mv ligt en de Gemiddeld Laagste Grondwaterstand (GLG) beneden 120 cm –Mv voor kan komen. Voor een grondwatertrap VI bestaat de verwachting dat (onverbrande) organische resten nagenoeg volledig gedegradeerd zijn. De grondwaterstanden hebben naar verwachting weinig invloed gehad op anorganische resten, zodat deze naar verwachting juist goed geconserveerd zullen zijn gebleven.

Archeologisch vooronderzoek

Binnen de contouren van het plangebied is recentelijk door Transect een archeologisch bureau- en booronderzoek uitgevoerd (Nales 2015b):

Bekende waarden

Er heeft eerder archeologisch onderzoek plaatsgevonden in het kader van het opstellen van het bestemmingsplan Velmolen-Oost (onderzoeksmelding 22.662). Het betreft hier een karterend booronderzoek van een gebied, waar het plangebied deel van uitmaakt (Coolen, 2008). In het plangebied zelf zijn toen geen boringen gezet. In dit onderzoek wordt gesteld, dat het plangebied een van nature relatief nat gebied is geweest, dat waarschijnlijk na de Middeleeuwen is opgehoogd. Op grond van die natheid en het ontbreken van archeologische indicatoren, zijn toen geen vindplaatsen in het gebied verondersteld.

Ongeveer 450 meter ten oosten van het plangebied is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, waarbij geen vindplaatsen zijn aangetroffen.

Ongeveer 420 meter ten westen van het plangebied is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (Hakvoort, 2014) waarbij met name relictten van de (voor)historische verkaveling werden gevonden in

de vorm van greppels. Ook werd een grote, langwerpige kuil met op de bodem een rieten mat gevonden. Deze kuil is geïnterpreteerd als drenk-, blus- of rootkuil.

Booronderzoek Nales (2015b)

Uit het booronderzoek is gebleken dat de bodemopbouw binnen het plangebied vrijwel intact is. Bovendien werden in de boorkernen enkele archeologische indicatoren aangetroffen die wijzen op mogelijke nederzettingsactiviteiten dan wel de aanwezigheid van een grafveld. Het gaat om de volgende drie componenten:

- Een component van laatmiddeleeuws aardewerk met een datering vanaf de 12de eeuw.
- Een fragment Romeins aardewerk.
- Fragmenten verbrand bot, in combinatie met houtskool. Dit kan wijzen op de aanwezigheid van een crematiebegroving.

Historische situatie

Het plangebied maakt lange tijd deel uit van het agrarisch gebied rondom Uden. Op de kadastrale minuut van 1811-1832 staat het perceel aangegeven als zijnde beplant met dennenbos. De varkensboerderij die tot op heden in het plangebied staat is gebouwd in 1925 (figuur 2).

Figuur 2: De bestaande boerderij in het plangebied. Aan de achterzijde waren enkele varkensstallen aangebouwd.

3. Aard en doel van het archeologisch onderzoek

Het doel van het archeologisch proefsleuvenonderzoek is inzicht te verschaffen in de aan- of afwezigheid van (behoudenswaardige) archeologische resten in het plangebied. Om dit doel te kunnen realiseren is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd waarop het onderzoek een antwoord dient te geven. Tevens heeft het proefsleuvenonderzoek ten doel het in kaart brengen van eventuele verstoringen binnen het plangebied. Algemene vragen die bij een dergelijk proefsleuvenonderzoek horen zijn: zijn binnen de grenzen van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied archeologische waarden aanwezig? Wat is hun aard en wat vertellen deze over de bewonings-/gebruiksgeschiedenis, bewonings-/gebruikscontinuïteit en locatiegebruik van het plangebied en zijn directe omgeving?

De volgende onderzoeksvragen zijn in het PvE geformuleerd en dienen te worden beantwoord:

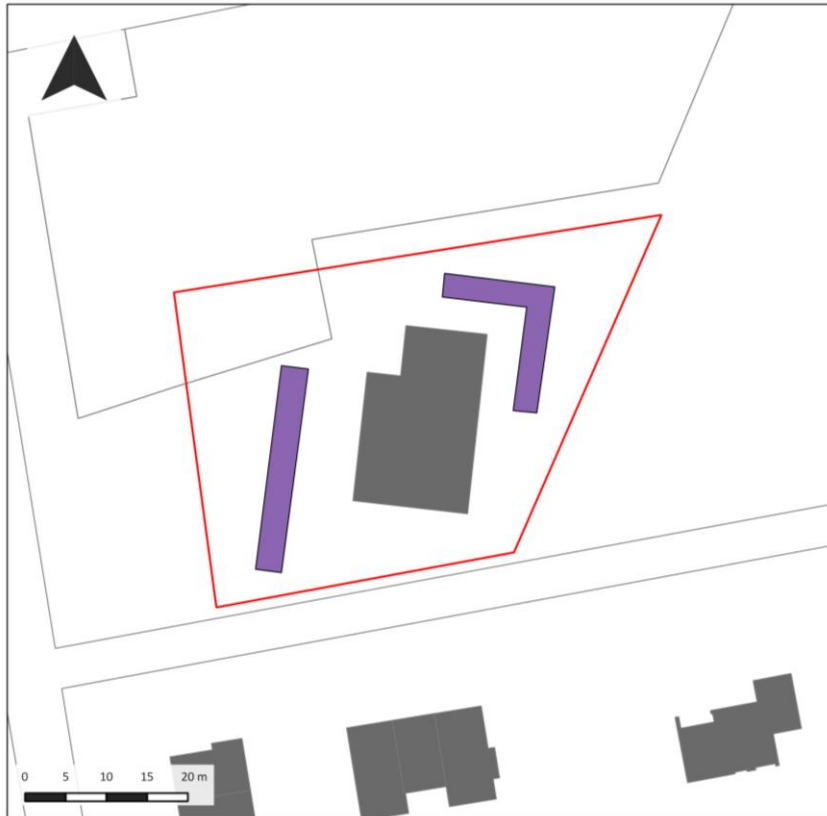
1. Wat is de aard van de onderscheiden bodemniveaus in het plangebied?
2. Is er gelaagdheid in het plaggendek te onderscheiden? Zo ja, is er een differentiatie in datering aan te brengen in de verschillende lagen binnen het plaggendek?
3. Is aan de basis van het plaggendek nog een oud akkerniveau aanwezig? Zo ja, kan dit plaggendek gedateerd worden?
4. Wat is de aard van de onderscheiden archeologische waarden (complextypen, sporen, structuren, vondsten)?
5. Wat is de stratigrafische en ruimtelijke positie en spreiding van de archeologische waarden (diepteligging, begrenzing, omvang)? Wat is de relatie met de omliggende historische/archeologische waarden?
6. Wat is de datering van de archeologische waarden op basis van (chrono-)stratigrafie en typochronologie? En in hoeverre is er sprake van (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning?
7. Welke categorieën van vondstmateriaal zijn aanwezig en in welke mate (ook in relatie tot elkaar)? Wat zegt de aard en mate van voorkomen van het vondstmateriaal over het gebruik van het plangebied in het verleden?
8. Welke (post-)depositionele processen zijn te onderscheiden en in hoeverre hebben deze invloed gehad op de bewoningsgeschiedenis en vondstcontexten?
9. Wat is de fysieke kwaliteit van de aangetroffen archeologische waarden (gaafheid en conserveringsgraad)?

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.3 (KNA 3.3) en het Programma van Eisen voor dit onderzoek (Hakvoort 2015).

4. Resultaten veldonderzoek

Onderzoeksmethodiek

Voorafgaand aan het onderzoek is een indicatief puttenplan opgesteld, waarin voorzien is in de aanleg van twee proefsleuven. De proefsleuven zijn 4 meter breed met wisselende lengte (figuur 3). De uiteindelijke ligging van de sleuven is weergegeven in de Allesporenkaart, bijlage 1. De sporenvlakken per proefsleuf zijn afgebeeld in bijlage 2.

Figuur 3: Het indicatief puttenplan voorafgaand aan het proefsleuvenonderzoek.

De proefsleuven zijn met een mobiele graafmachine, met ‘gladde’ bak uitgegraven, onder begeleiding van een senior KNA archeoloog. Tijdens het machinaal verdiepen zijn de vlakken en putwanden geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische sporen, vondsten en/of eventueel muurwerk. Hierbij is ook gebruik gemaakt van een metaaldetector, zowel voor wat betreft de bouwvoor, de tussenliggende (verploegde) laag, als voor wat betreft het aangelegde sporenvlak. Hierbij werd ijzer niet ‘gediscrimineerd’.

Per proefsleuf is een archeologisch vlak in de top van het pleistocene zand aangelegd. Vlakken zijn geïnspecteerd op sporen, zowel archeologische als natuurlijke. Het vlak is vervolgens gefotografeerd, beschreven in een database en digitaal getekend met een dGPS.

De profielen van de proefsleuven zijn bodemkundig beschreven om inzicht te krijgen in de landschapsgenese en post-depositionele processen. Per proefsleuf is de profielwand op enkele plekken opgeschaafd over een breedte van 1,0 meter. Alle profielkolommen zijn gefotografeerd en lithologisch beschreven.

Vondstmateriaal is verzameld per spoor en/of per laag. Bij de aanleg van het vlak zijn vondsten verzameld in vakken om 5 meter per de breedte van de proefsleuf.

Lithologie

De vlakken van de proefsleuven zijn aangelegd in het grof, leemarm en grindhoudend zand van de onderliggende rivierafzettingen (figuur 4). Het vlak bestond uit afwisselend een C-horizont, waarin in grote delen nog restanten van een B-horizont aanwezig was. Ook waren veel zogenaamde boomvallen aanwezig; zones waar door de aanwezigheid van bomen en bosjes de bodemvorming in een sterkere mate is opgetreden, met name rondom de wortels. In bodemkundige termen spreekt men wel van een basketpodzol.

Het vlak wordt afgedekt door een verstoord pakket van ca. 40 cm dik in proefsleuf 1. In proefsleuf 2 is een ca. 24 cm dik akkerpakket aanwezig. Het akkerpakket bestaat uit opgebracht materiaal.

Figuur 4: Foto van de bodemopbouw in het plangebied in respectievelijk proefsleuf 1 (links) en proefsleuf 2 (rechts).

Sporen en structuren

Het onderzoek heeft slechts een beperkt aantal archeologische sporen opgeleverd. Hieronder zullen zij per proefsleuf worden besproken. De vlaktekeningen zijn weergegeven in bijlage 1 en 2.

De ligging van proefsleuf 2 is iets anders uitgevallen dan in het indicatief puttenplan is voorgesteld. Hierbij zijn de bestaande bebouwing en boomaanplant, een klein groentekasje en de oprijlaan naar de voordeur ontzien.

Werkput 1

De werkput (figuur 5) is 24,4 meter lang en 4,1 meter breed. De hoogte van het vlak van proefsleuf 1 ligt op ongeveer 15,15 m +NAP. Het vlak is aangelegd in de grofzandige C-horizont, waarin veel natuurlijke sporen zichtbaar zijn in de vorm van zogenaamde boomvallen. Bovendien bevat het vlak veel recente vergravingen, die waarschijnlijk te maken hebben met activiteiten op het boerenerf, of verdwenen bebouwing op dit erf.

Figuur 5: Het aangelegde vlak in proefsleuf 1.

Werkput 2

Proefsleuf 2 is in twee afzonderlijke delen aangelegd, te weten een sleuf van oost naar west van 11,7 meter lang en een sleuf van noord naar zuid van 6,3 meter lang (figuur 6). De breedte is 1,9 meter. De hoogte van het vlak ligt op 15,30 m +NAP. Het vlak is aangelegd in de BC-horizont van een podzolprofiel.

In het vlak van het noord-zuid gerichte deel is een greppel (rs.12) aangetroffen met een oriëntatie van noordoost naar zuidwest. De greppel is in het vlak 1,5 meter breed. Vanaf het vlak is de greppel slechts 10 cm diep en heeft een vlakke bodem. De greppel was herkenbaar vanuit het afdekkende akkerpakket en houdt hier waarschijnlijk verband mee. De greppel zal onderdeel gemaakt hebben van de verkaveling van het terrein. Enkele (recente) baksteenfragmenten dateren de greppel in elk geval in de 19de eeuw.

In het vlak van het oost-west gerichte deel is één kuil herkend (s.1). Deze kuil bleek echter bij nader onderzoek een doordruk van het afdekkende akkerpakket in het onderliggende vlak.

Figuur 6: De aangelegde vlakken van werkput 2, O-W (links) en N-Z (rechts)

Metaalvondsten

Tijdens de aanleg van de vlakken is gebruik gemaakt van de metaaldetector. Dit leverde geen vondsten op.

Anorganische vondsten

Aardewerk en bouw materiaal is verzameld bij de aanleg van de vlakken. De vondsten zijn verzameld uit het afdekkende akkerdek en bestaan uit fragmenten rode dakpan en enkele aardewerkscherven. Een van de aardewerkscherven is gemaakt op de draaischijf, heeft een licht baksel en is gemagerd met chamotte. Op basis van deze kenmerken kan de scherf mogelijk in de Romeinse tijd dan wel de volle middeleeuwen gedateerd worden.

Organische vondsten

Organische vondsten zijn niet aangetroffen tijdens het onderzoek.

5. Synthese

Het plangebied ligt landschappelijk gezien in het Zuid-Nederlandse zandgebied en maakt deel uit van de Peelhorst. De Peelhorst is een tektonisch actief stijgingsgebied ten oosten van de Peelrandbreuk, dat bestaat uit een serie tot verschillende hoogten opgeheven schollen. Direct ten westen van Uden begint de Centrale Slenk. Dit is een door tektonische bewegingen ontstane laagte, waar de rivierafzettingen diep zijn weggezakt en begraven liggen onder een metersdik pakket jongere afzettingen. Uit het booronderzoek (Nales 2015) is gebleken dat de bodemopbouw binnen het plangebied nauwelijks verstoord is door recente bodemactiviteiten. Bovendien werden in de boorkernen enkele archeologische indicatoren aangetroffen die wijzen op mogelijke (pre)historische nederzettingsactiviteiten.

Door de aanleg van twee proefsleuven verspreid over het plangebied kon de verwachting nader gespecificeerd worden en kon tevens een aanbeveling voor het vervolgtraject worden geformuleerd.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn vrijwel geen sporen aangetroffen. Een N-Z georiënteerde greppel houdt verband met de verkaveling van het agrarisch gebied tot in de 19de eeuw en een mogelijke kuil was bij nader inzien een doordruk vanuit het bovenliggende akkerpakket. Alle overige sporen bestaan uit zowel natuurlijke, als recente verstoringen.

Het vondstmateriaal bestaat voornamelijk uit dakpanscheren die in de Nieuwe Tijd C te dateren zijn. Een scherp gedraaid aardewerk dateert mogelijk in de Romeinse tijd of volle middeleeuwen. Alle vondsten zijn echter uit de bovenste geroerde laag, de bouwvoor, of uit recente verstoringen verzameld. De oorspronkelijke context is daarom niet te bepalen.

De vondsten die tijdens het booronderzoek gedaan zijn moeten ook als akkervondsten geïnterpreteerd worden. Ze zijn tijdens het bemesten van de akkers in het plangebied terecht gekomen. Hoewel in een van de boringen fragmenten verbrand bot zijn gevonden, is hiervan niets tijdens het proefsleuvenonderzoek terug gevonden.

6. Beantwoording van de onderzoeksvragen

1. *Wat is de aard van de onderscheiden bodemniveaus in het plangebied?*

De bodemopbouw in het plangebied wordt gevormd door een basketpodzol, waarbij direct onder de verstoorde bovenlaag dan wel akkerlaag een B-horizont en een C-horizont te herkennen zijn. Deze horizonten behoren tot een podzol die in het grove zand van de Maasafzettingen gevormd zijn.

2. *Is er gelaagdheid in het plaggendek te onderscheiden? Zo ja, is er een differentiatie in datering aan te brengen in de verschillende lagen binnen het plaggendek?*

In het plangebied is sprake van een dun, homogeen plaggendek op de natuurlijke ondergrond. In het plaggendek zijn geen afzonderlijke lagen te herkennen. De vorming van het plaggendek lijkt een relatief jonge datering te hebben.

3. *Is aan de basis van het plaggendek nog een oud akkerniveau aanwezig? Zo ja, kan dit plaggendek gedateerd worden?*

Er is geen oud akkerniveau aanwezig.

4. *Wat is de aard van de onderscheiden archeologische waarden (complextypen, sporen, structuren, vondsten)?*

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn vrijwel geen sporen aangetroffen. Een N-Z georiënteerde greppel houdt verband met de verkaveling van het agrarisch gebied tot in de 19de eeuw en een mogelijke kuil was bij nader inzien een doordruk vanuit het bovenliggende akkerpakket. Alle overige sporen bestaan uit zowel natuurlijke, als recente verstoringen.

Het vondstmateriaal bestaat voornamelijk uit dakpanscherven die in de Nieuwe Tijd C te dateren zijn. Een scherp gedraaid aardewerk dateert mogelijk in de Romeinse tijd of volle middeleeuwen. Alle vondsten zijn echter uit de bovenste geroerde laag, de bouwvoor, of uit recente verstoringen verzameld. De oorspronkelijke context is daarom niet te bepalen.

5. *Wat is de stratigrafische en ruimtelijke positie en spreiding van de archeologische waarden (diepteligging, begrenzing, omvang)? Wat is de relatie met de omliggende historische/archeologische waarden?*

Het aangelegde vlak bevindt zich direct onder het afdekkende verstoorde pakket dan wel de opgebrachte plaggendek, op een diepte van 25 tot 40 cm –Mv.

6. *Wat is de datering van de archeologische waarden op basis van (chrono-)stratigrafie en typochronologie? En in hoeverre is er sprake van (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning?*

Er is slechts sprake van één relevant spoor, te weten een greppel die N-Z gericht is. De greppel snijdt zich in vanuit de bovenliggende akkerlaag en heeft ook dezelfde vulling als de akkerlaag. Op basis van het weinige vondstmateriaal kan een datering in de 19de eeuw verondersteld worden.

7. *Welke categorieën van vondstmateriaal zijn aanwezig en in welke mate (ook in relatie tot elkaar)? Wat zegt de aard en mate van voorkomen van het vondstmateriaal over het gebruik van het plangebied in het verleden?*

Het vondstmateriaal bestaat hoofdzakelijk uit materiaal daterend in de Nieuwe Tijd C. De grootste categorie is bouwmetaal en aardewerk.

8. *Welke (post-)depositionele processen zijn te onderscheiden en in hoeverre hebben deze invloed gehad op de bewoningsgeschiedenis en vondstcontexten?*

Proefsleuf 1 aan de westzijde van de nog bestaande boerderij is in grote delen van het vlak verstoord door vergravingen vanuit het maaiveld. Mogelijk dat deze vergravingen toe te schrijven zijn aan het gebruik van het boerenerf.

9. *Wat is de fysieke kwaliteit van de aangetroffen archeologische waarden (gaafheid en conserveringsgraad)?*

Hoewel de stratigrafische opbouw van de bodem grotendeels intact is, zijn slechts enkele sporen aangetroffen. De fysieke kwaliteit van het anorganisch vondstmateriaal is fysiek van goede kwaliteit. Organische vondsten zijn niet aangetroffen. De ligging van het plangebied zorgt voor droge omstandigheden waarbij het grondwaterniveau vrijwel altijd laag is (geweest). Organisch materiaal zal in deze droge zandgronden zijn verteerd.

10. *Wat is de inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische waarden (zeldzaamheid, informatiewaarde, ensemblewaarde)?*

Inhoudelijk gezien levert dit plangebied weinig informatiewaarde. Akkerlagen en diens (relatief recent) vondstmateriaal zijn beslist geen zeldzaamheid.

7. Conclusies, waardestelling en advies

Conclusies

Op basis van het proefsleuvenonderzoek kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- Het plangebied is landschappelijk gesitueerd te midden van grofzandige afzettingen in de Peelhorst in het Zuid-Nederlandse dekzandgebied. De bodemopbouw is vrijwel intact aangetroffen, met restanten van een basketpodzol.
- Binnen de grenzen van het plangebied zijn beperkt gebruikssporen aangetroffen.

Waardestelling

De waardestelling zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.3) gebeurt op drie niveaus: belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit (tabel 2). De eerste is niet van toepassing, omdat de vindplaats niet bovengronds zichtbaar is. Alleen de laatste twee niveaus zijn op dit onderzoek van toepassing. De fysieke kwaliteit is gebaseerd op de conservering en gaafheid van de aangetroffen archeologische resten. De conservering geeft aan in hoeverre de resten behouden zijn, de gaafheid in hoeverre de vindplaats nog compleet is. De beoordeling is voor zowel gaafheid als conservering: drie punten voor hoge, twee punten voor middelhoge en één punt voor lage kwaliteit.

Op het selectie criterium 'gaafheid' scoort de vindplaats laag. Weliswaar is de archeologisch interessante bodem intact, slechts een beperkt aantal archeologische sporen zijn aangetroffen. De fysieke kwaliteit van de aangetroffen grondsporen is af te meten aan de mate van conservering van de grondsporen zelf en aan de hierin aangetroffen vondsten en botanische resten. Tijdens het verdiepen zijn aardewerkfragmenten aangetroffen van goede kwaliteit, mede dankzij hun relatief recente datering. Organische resten, zoals archeozoologische en paleo-botanische resten, zijn niet aangetroffen.

De waardering van beide fysieke kwaliteitscriteria is in totaal 3 van de 6 mogelijke punten.

De aangetroffen resten worden vervolgens getoetst op inhoudelijke kwaliteit. Het gaat hierbij om de zeldzaamheidswaarde, de informatiewaarde, ensemblewaarde (of contextwaarde) en de representativiteit. Ook hier geldt: drie punten voor een hoge, twee punten voor een middelhoge en één punt voor een lage beoordeling.

Voor dit onderzoek geldt een lage waardering voor alle vier de beoordelingspunten ten behoeve van de inhoudelijke kwaliteit, resulterend in een lage score: in totaal 4 van de 12 mogelijke punten. De greppel die is aangetroffen is geen zeldzaamheid en voor een hogere waarde wat betreft de informatiewaarde, dan wel de ensemblewaarde, zijn er te weinig andere archeologische indicatoren aanwezig.

Tabel 2: Waardestelling volgens Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (versie 3.3).

Waarden	Criteria	Scores		
		<i>Hoog</i>	<i>Midden</i>	<i>Laag</i>
Beleving	<i>Schoonheid</i>	Wordt niet gescoord		
	<i>Herinneringswaarde</i>	Wordt niet gescoord		
Fysieke kwaliteit	<i>Gaafheid</i>			1
	<i>Conservering</i>		2	
Inhoudelijke kwaliteit	<i>Zeldzaamheid</i>			1
	<i>Informatiewaarde</i>			1
	<i>Ensemblewaarde</i>			1
	<i>Representativiteit</i>			1

Selectieadvies

Het archeologische niveau is binnen het plangebied goed bewaard gebleven, getuige de aanwezige greppel. Het beperkt aantal sporen dat is aangetroffen in combinatie met de lage waardering dat het onderzoek scoort, geeft geen reden voor een archeologisch vervolgtraject. Hier hoeft geen nader veldonderzoek aan plaats te vinden. Wij adviseren dat het terrein daarom kan worden vrijgegeven voor verdere ontwikkeling met dien verstande dat de uitvoerder van de grondwerkzaamheden volgens de Monumentenwet verplicht is om eventuele vondsten te melden bij de bevoegde overheid, in deze de gemeente Uden.

Geraadpleegde bronnen

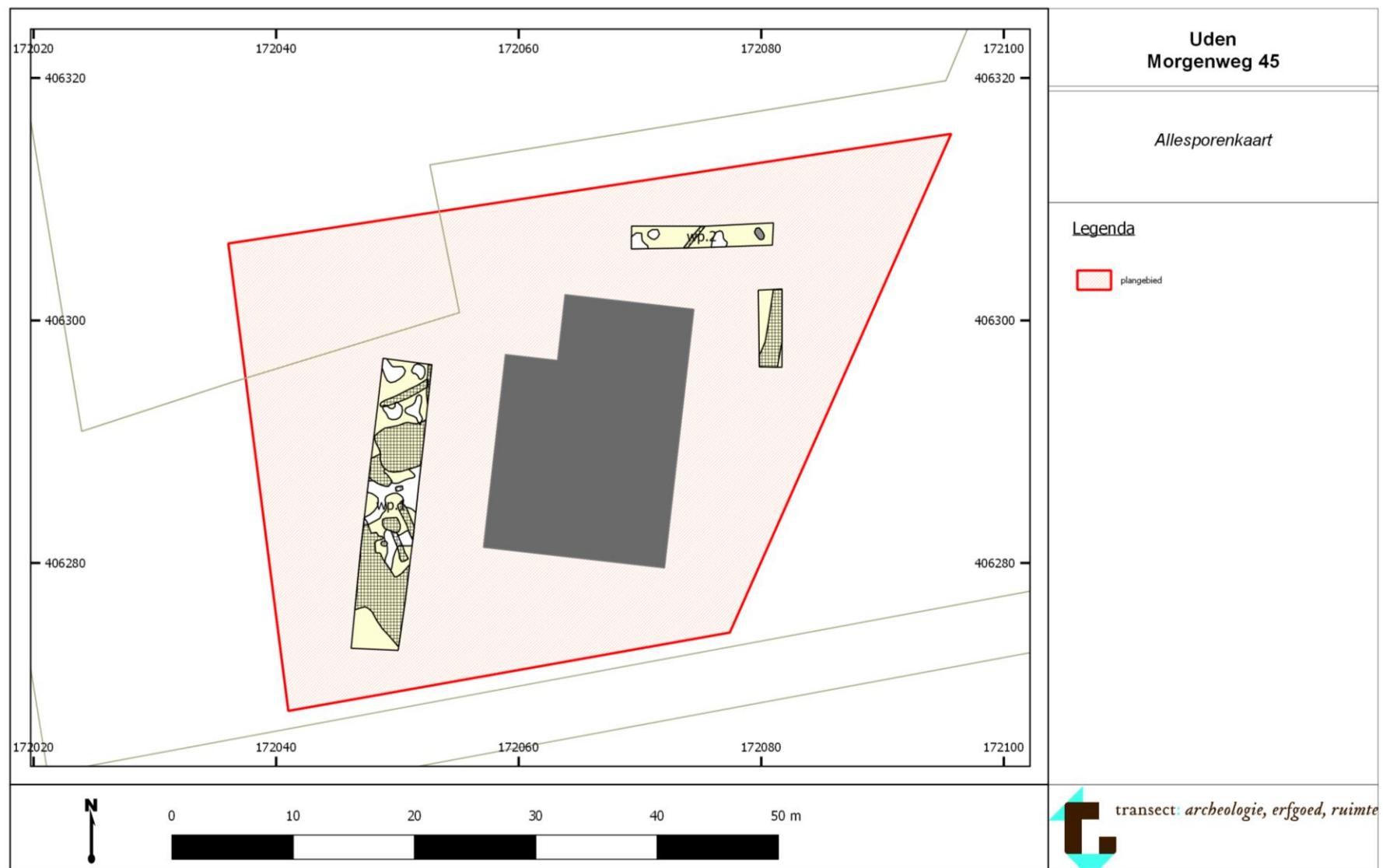
Archeologische kaarten en databestanden:

- Archeologisch Informatie Systeem II (Archis2), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- www.ahn.nl
- www.watwaswaar.nl

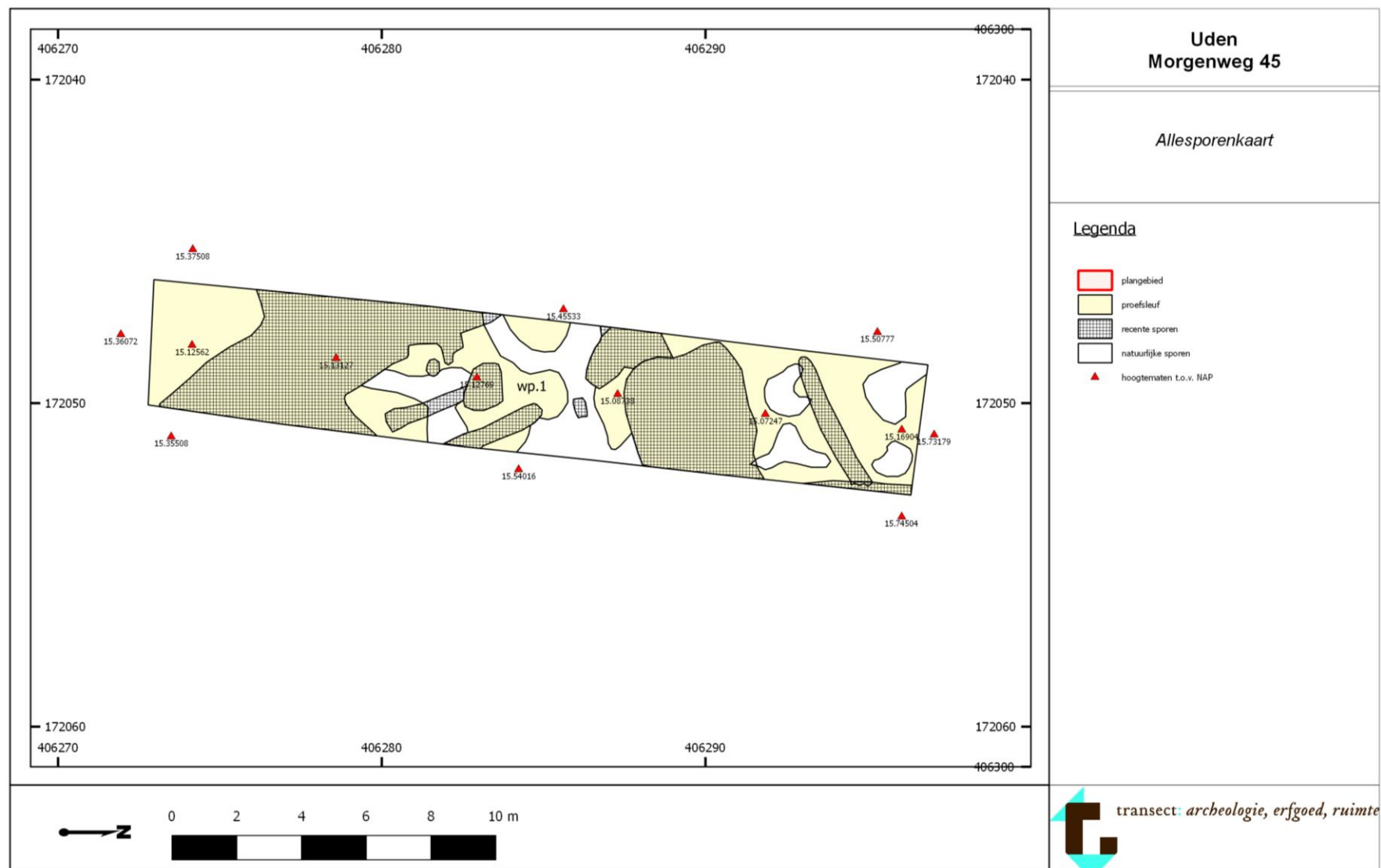
Literatuur:

- Berendsen, H.J.A., 2008a. *De vorming van het land*, Assen (Fysische Geografie van Nederland).
- Berendsen, H.J.A., 2008b. *Landschappelijk Nederland*, Assen (Fysische Geografie van Nederland).
- Coolen, J., 2008. *Onderzoeksgebied Velmolen-Oost, gemeente Uden. Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (karterende fase)*. RAAP-rapport 1586.
- Hakvoort, A., 2015. *Programma van Eisen Uden, Morgenweg 45. Gemeente Uden (Noord-Brabant). Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. Proefsleuven*, Utrecht.
- Nales, T., 2015. *Uden, Morgenweg 45. Gemeente Uden (Noord-Brabant). Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (IVO; karterende fase)*, Utrecht (Transect-rapport 595).

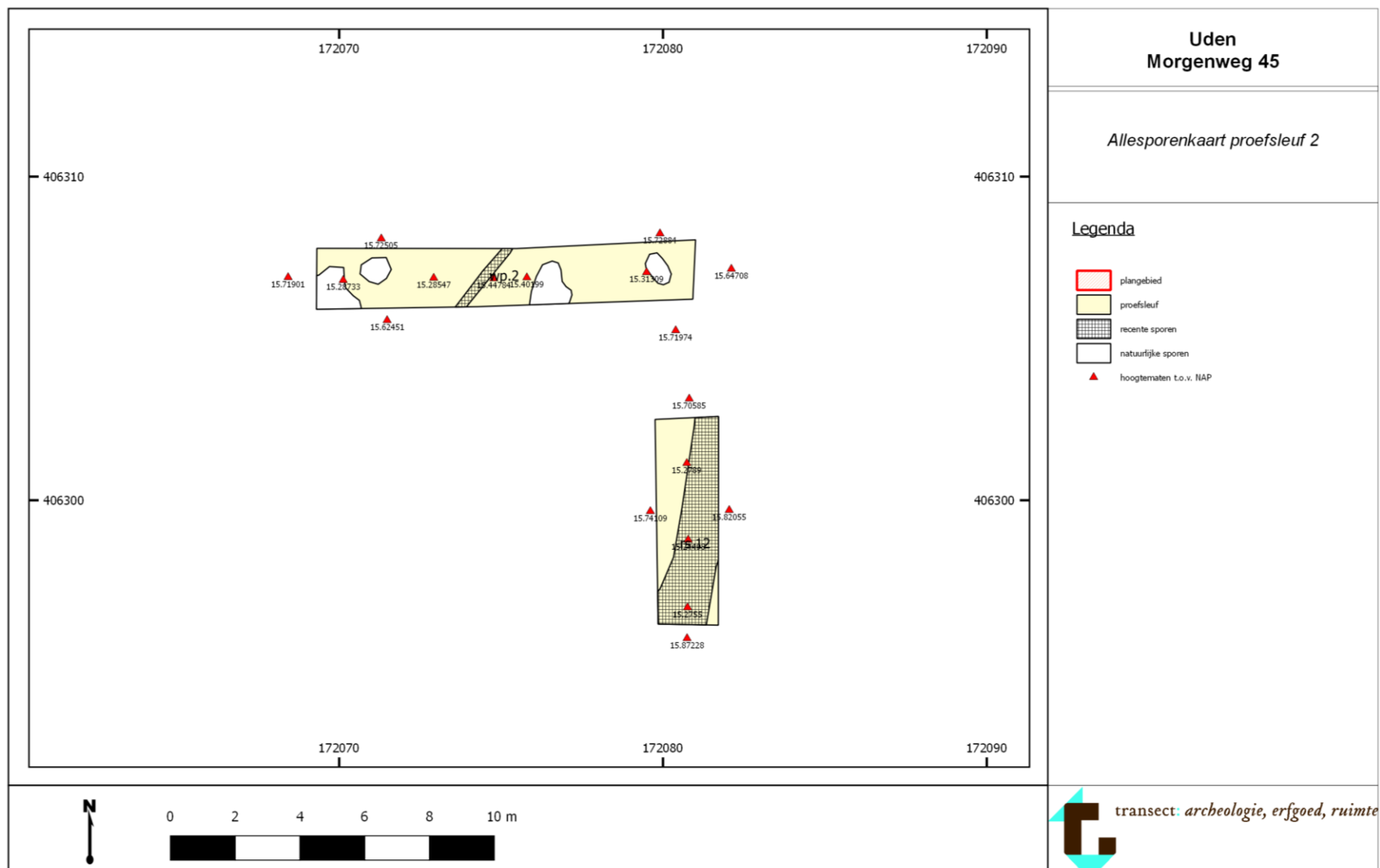
Bijlage 1: Allesporenkaart

Bijlage 2: Allesporenkaart proefsleuf 1

Bijlage 2: Allesporenkaart proefsleuf 2

Bijlage 3: Archeologische periode-indeling voor Nederland (conform ABR)

Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Nieuwe Tijd	Nieuwe Tijd C	1850 na Chr.	heden
	Nieuwe Tijd B	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Nieuwe Tijd A	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse Tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse Tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse Tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse Tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse Tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse Tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP